

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-2-143-152>

УДК 167:[303.446.2-047.22+005.336.2

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3916-1448>

Світлана Семенюк,

аспірантка

Інститут проблем виховання НАПН України,

м. Київ

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ: НАЦІОНАЛЬНІ ТА СВІТОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація. Статтю присвячено актуальній проблемі визначення міжкультурної компетентності та аналізу наявних підходів у національній і світовій практиці. Метою роботи є аналіз поняття «міжкультурна компетентність», розкриття його змісту в українських і закордонних дослідженнях, уточнення основних ознак. Відповідно до мети вирішувалися такі завдання: проаналізувати наукові підходи до визначення поняття «міжкультурна компетентність» в українських і закордонних наукових джерелах; розкрити вплив процесів інтернаціоналізації та глобалізації в системі вищої освіти України на формування міжкультурної компетентності; уточнити основні ознаки міжкультурної компетентності. Використано такі методи: аналізу, порівняння, узагальнення, систематизації.

Установлено, що в національних підходах до дослідження міжкультурної компетентності переважним є його розгляд у контексті професійної освіти. У статті також приділяється значна увага особливостям підходів до дослідження поняття «міжкультурна компетентність» у закордонних джерелах, наголошується на тому, що такі підходи є більш узагальненими внаслідок того, що в багатьох країнах протягом значного часу навчаються іноземні студенти та вирішуються різноманітні питання щодо формування їхньої міжкультурної компетентності. Такі підходи спостерігаються в дослідженнях канадських учених, а також матеріалах міжнародної організації ЮНЕСКО, яка поєднує досвід і наукові надбання вчених різних країн. У статті звертається увага на те, що в закордонних освітніх системах міжкультурна компетентність є важливою складовою освітніх програм. Представлено основні характеристики змісту поняття «міжкультурна компетентність», а також проаналізовані та систематизовані її основні ознаки, серед яких можна назвати: динамічний і комплексний характер міжкультурної компетентності, її орієнтованість на результат, відображення в дії, орієнтованість на певну сферу людської діяльності. Викладено зміст указаних ознак.

Практичне значення статті полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися для підготовки студентів, які в майбутньому будуть працювати в міжнародному середовищі, вести переговори та брати участь в інтернаціональних проєктах, вирішувати конфлікти, зважено діяти в межах міжкультурної взаємодії, базуючись на наявних підходах до визначення міжкультурної компетентності в Україні та за кордоном.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація вищої освіти, міжкультурна компетентність, міжкультурна взаємодія, навички, культура.

© Світлана Семенюк, 2024

Вступ. У багатьох країнах протягом десятиріч навчаються іноземні студенти та багато уваги приділяється дослідженню питання формування їхньої міжкультурної компетентності. Наприклад, у практиці виховної роботи в університетах Канади формування міжкультурної компетентності передбачає участь студентів у широкому спектрі програм з міжкультурної різноманітності. Студенти, зокрема, активно залучаються до спільної діяльності над проєктами, проведення культурних подій, мовних курсів, під час яких вони набувають певного досвіду і навичок. Педагогічні механізми, що використовуються при

цьому, також є різними та включають: експериментальне навчання, критичне мислення, саморефлексію, культурне менторство й багато інших.

У канадській та інших сучасних закордонних освітніх системах міжкультурна компетентність є важливою складовою освітніх програм. Вона допомагає студентам розвивати критичне мислення, емпатію та навички вирішення проблем, що є ключовими для успішного життя в багатокультурному світі.

Поступово система вищої освіти України також постає перед важливістю вирішення різноманітних питань, пов'язаних із формуванням міжкультурної компетентності студентів та впровадженням на державному рівні відповідних програм і заходів. Отже, однією зі стратегічних цілей вищої освіти в Україні нині визнано її інтернаціоналізацію, зокрема впровадження кращого іноземного освітнього досвіду в Україні, адаптацію випускників закладів вищої освіти до життя й роботи в мультикультурному середовищі; збільшення кількості проєктів міжнародної освітньо-наукової співпраці, інтеграцію наукових і науково-педагогічних працівників до світового наукового простору [15]. Необхідною умовою для досягнення зазначеного є активна міжкультурна взаємодія всіх учасників освітнього процесу.

Тож процеси інтернаціоналізації освіти, необхідність гармонійної міжкультурної взаємодії між людьми роблять актуальним дослідження поняття міжкультурної компетентності в наукових працях українських та закордонних учених.

Мета і завдання. Метою статті є аналіз поняття «міжкультурна компетентність», розкриття його змісту в українських та закордонних дослідженнях, уточнення основних ознак.

Відповідно до мети вирішувалися такі завдання:

- проаналізувати наукові підходи до визначення поняття «міжкультурна компетентність» в українських і закордонних наукових джерелах;
- розкрити вплив процесів інтернаціоналізації та глобалізації в системі вищої освіти України на формування міжкультурної компетентності;
- уточнити основні ознаки міжкультурної компетентності.

Методи дослідження. Дослідження зазначеної теми здійснюється за допомогою таких методів: аналізу, порівняння, узагальнення, систематизації. Аналіз передбачає ґрунтовне вивчення наукових праць українських і закордонних дослідників для визначення основних підходів до поняття міжкультурної компетентності. Порівняння різних підходів дозволяє визначити ступінь вивченості проблеми. Узагальнення інформації наукових джерел сприяє більш обґрунтованому дослідженню ознак міжкультурної компетентності, а систематизація дозволяє комплексно

дослідити їх, уточнити, а також зробити необхідні висновки щодо основних підходів до визначення поняття «міжкультурна компетентність».

Результати дослідження. Дослідження поняття міжкультурної компетентності здійснюється з використанням різних підходів українських і закордонних учених. Так, І. Сафонова розглядає міжкультурну компетентність в аспекті аксіологічного підходу та визначає її як «інтегровану властивість особистості, що характеризується сукупністю знань про цінності своєї та інших культур, психологічних якостей та адекватних поведінкових стратегій, які визначають готовність до міжкультурної комунікації (діалогу культур). До складу міжкультурної компетентності вона включає наступні компоненти: ціннісно-когнітивний, ціннісно-мотиваційно-афективний та ціннісно-діяльнісний» [13, с.103].

Потрібно зазначити, що саме в контексті професійної освіти поняття «міжкультурна компетентність» розглядали найбільш ґрунтовно українські дослідники, а саме: О. Пришляк (для майбутніх фахівців соціономічних професій), Д. Костенко (для майбутніх фахівців галузі «Інформаційні технології»), А. Любас (для майбутніх фахівців бойового та оперативного забезпечення), Я. Гнатенко (для майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки), О. Тіщенко (для майбутніх учителів хореографії), О. Байбакова (для майбутніх фахівців соціальної роботи), Н. Калашнік (формування міжкультурної комунікативної компетентності), С. Радул (для майбутнього вчителя іноземної мови), Н. Самойленко (для фахівців гуманітарного профілю), А. Токарева (для майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності), І. Бахов (для майбутніх перекладачів), О. Сніговська (для майбутніх фахівців з міжнародних відносин), О. Коваленко, Л. Єпик (для майбутніх фахівців з музичного мистецтва), О. Гончарова, А.Маслова (для студентів немовних спеціальностей У процесі вивчення іноземної мови).

О. Пришляк, розглядаючи міжкультурну компетентність у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців соціономічних професій до роботи в міжкультурному середовищі та підсумовуючи результати наукових пошуків дослідників, вважає за можливе «розглядати міжкультурну компетентність і міжкультурну комунікативну компетентність як засвоєну сукупність соціокультурних та лінгвістичних знань, комунікативних умінь та навичок, новоутворену особистісну якість характеру, спроможність до успішної взаємодії із представниками інших культур на різних рівнях міжкультурної взаємодії» [11, с. 63].

О. Байбакова досліджує міжкультурну компетентність майбутніх фахівців соціальної роботи в закладах вищої освіти США. Так, вона розглядає міжкультурну компетентність як «сукупність трьох складових: афективної, когнітивної і процесуальної. До афективних елементів відносяться емпатія і толерантність, які не обмежуються лише рамками довірливого ставлення до іншої культури. Вони утворюють психологічний базис для

ефективної міжкультурної взаємодії. До групи когнітивних елементів відносять культурно-специфічні знання, які стають основою для адекватного тлумачення комунікативної поведінки представників іншої культури, як базис для запобігання непорозуміння і як підставу для зміни власної комунікативної поведінки в інтерактивному процесі. Процесуальні елементи міжкультурної компетентності передбачають стратегії, які конкретно застосовуються в ситуаціях міжкультурних контактів» [10, с.152].

У контексті професійної освіти О. Резунова зазначає, що «міжкультурну компетентність сучасного фахівця можна трактувати як інтегративну особистісно-професійну якість, яка дозволяє індивіду саморозвиватися, що забезпечує успіх у розв'язанні завдань міжкультурної комунікації, адаптацію та самореалізацію фахівця в іншомовному суспільстві» [12, с.35].

Я. Гнатенко досліджує міжкультурну компетентність в аспекті формування міжкультурної компетентності майбутніх бакалаврів у процесі професійної підготовки. Він зазначає, що «поняття «міжкультурна компетентність» пов'язують із обсягом і якістю інформації про уявлення й цінності іншої культури, коли володіння міжкультурною компетентністю дозволяє в процесі міжкультурної комунікації адекватно оцінювати ситуацію, ефективно використовувати вербальні й невербальні засоби, втілювати у практику комунікативні наміри та виявляти результати комунікації за допомогою зворотного зв'язку» [7, с. 63].

У контексті музичного мистецтва досліджують міжкультурну компетентність О. Коваленко та Л. Єпик. Розкриваючи принципи і механізми формування міжкультурної компетентності, вони визначають міжкультурну компетентність як «інтегративну особистісну якість, що містить соціокультурний, лінгвістичний і психологічний компоненти, за допомогою яких людина може успішно взаємодіяти з представниками інших культур, як на буденному, так і на професійному рівнях» [9, с. 106].

О. Гончарова та А. Маслова, досліджуючи питання формування міжкультурної компетентності для студентів немовних спеціальностей, зазначають, що «міжкультурна компетентність сприяє виробленню практичних навичок спілкування із представниками інших культур та завжди виявляється в діяльності, а в контексті загальної інтеграції та інформатизації суспільства, міжкультурна компетентність може тлумачитись як здатність студента до ефективного вирішення завдань під час міжкультурного спілкування, яке передбачає діалог взаємопорозуміння, а не зіткнення різних культур» [8, с. 10].

Н. Самойленко в науковому дослідженні розглядає міжкультурну компетентність як один з компонентів фахової підготовки студентів гуманітарного профілю та використовує таке визначення: «З точки зору мовної підготовки студентів-філологів це знання звичок,

звичаїв, установок іншого соціуму, що формують індивідуальні й групові цінності, особистісних мотивацій, форм поведінки, невербальних жестів (жести, міміка), національно-культурних традицій» [14, с.49].

Аналізуючи світові підходи до поняття міжкультурна компетентність, визначимо такі основні положення.

Канадські вчені з Університету Калгарі Е. Грін, А. Талусі, С. Ераіс, Ш. Кернс і Д. Брукнер виходять з визначення міжкультурної компетентності, що надається М. Хаммер «як здатність переміщувати культурну перспективу та відповідно адаптувати поведінку до культурних відмінних і схожих рис» [2, с.44].

Досліджуючи розвиток міжкультурної компетентності в студентів-аспірантів у закладах вищої освіти Канади, науковці Н. Дімітров, Д. Доусон, К. Олсен, К. Медоуз зазначають, що «в академічному середовищі, міжкультурна компетентність може включати здатність представляти дослідження або покращувати навчання в різних культурах, говорити з упевненістю з різною аудиторією, пояснювати складні концепції зрозуміло, і обговорювати робочі стосунки, беручи до уваги культурні, соціальні, професійні і дисциплінарні обмеження», використовуючи за основу дослідження Дж. Балатті, Шпіцберга і Шанона [3, с. 87].

Дж. Хубер, К. Рейнольдс наводять таке визначення міжкультурної компетентності: «комбінація ставлень, знань, розуміння і навичок, що застосовуються через дію, яка дозволяє особі окремо або разом з іншими розуміти і поважати людей, які сприймаються як такі, які пов'язані з іншою культурою; відповідати належно, ефективно і з повагою, коли взаємодіють і спілкуються з такими людьми; встановлювати позитивні відносини з такими людьми; розуміють себе і свої власні полікультурні зв'язки через зіткнення з культурними «відмінностями». Вони також виділяють основні компоненти міжкультурної компетентності, такі як ставлення, знання та розуміння, навички, які за словами дослідників, мають бути застосовані на практиці і втілені у дію» [4, с. 20].

Дослідники М. Крамер і К. Нагент, які приділяли увагу дослідженню міжкультурної компетентності на заняттях з іноземної мови, зазначали, що дослідження міжкультурної компетентності є складним завданням, через це послуговувалися визначенням К. Сінікроп, що «в центрі міжкультурної компетентності знаходиться підготовка індивідуумів належно і ефективно взаємодіяти з тими, хто має інше культурне походження. В результаті, розуміння культури стає невід'ємним компонентом міжкультурної компетентності» [5, с.2]. За словами дослідників, хоча немає узгодженої думки щодо точного визначення міжкультурної компетентності, усе ж таки існують загальні спільні теми, що розкриваються в наукових працях та стосуються самоусвідомлення і трансформації ідентичності.

Д. Деардорфф, систематизуючи наявні підходи до визначення міжкультурної компетентності в закордонному досвіді, зазначає, що «міжкультурна компетентність – це належне та ефективне управління взаємодією між людьми, які в більшому чи меншому ступені представляють різні або дивергентні афективні, когнітивні або поведінкові орієнтації у світі» [1, с.7]. Вона узагальнює наукові розробки закордонних науковців щодо формування міжкультурної компетентності у сферах людських ресурсів, бізнесу, освіти вчителів, вивчення іноземної мови, інженерної справи, соціальної роботи, сфери охорони здоров'я.

Д. Деардорфф надає перелік навичок і компетентностей, що розуміються як мінімальні вимоги для набуття міжкультурної компетентності, а саме: повага (визначається як цінування інших); самоусвідомлення/самоідентичність (визначається як розуміння того, що кожен дивиться на світ через власну перспективу), сприйняття світу з точки зору інших (розуміння того, чим схожі і відмінні ці точки зору), уміння слухати (залучення до автентичного міжкультурного діалогу), адаптація (бути здатним тимчасово переключитися на іншу перспективу), побудова взаємин (налагодження тривалих кроскультурних зв'язків), культурна скромність (комбінація поваги і самоусвідомлення) [6, с. 24].

Міжнародною організацією ЮНЕСКО, яка поєднує наукові надбання вчених різних країн, міжкультурну компетентність визначено як «володіння адекватним відповідним знанням про певні культури, а також загальним знанням про типи проблем, що виникають при взаємодії учасників різних культур, бути сприйнятливим до встановлення і підтримання контакту з людьми, що відрізняються, а також володіти необхідними навичками, щоб використовувати знання та ставлення при взаємодії з людьми з інших культур. Міжкультурні компетентності поділяються на окремі навички наступним чином: 1) знання культури *savoirs*; 2) навички пояснювати/встановлювати зв'язки *savoir comprendre*; 3) навички відкриття/взаємодії *savoir apprendre*; 4) навички допитливості/відкритості *savoir etre*; 5) навички критичного усвідомлення культури» [6, с.16]. У документі «Міжкультурна компетентність, концептуальні і операційні рамки, ЮНЕСКО, 2013» зазначається таке: «навички, що зазвичай згадуються як ті, які мають найбільше відношення до міжкультурних компетентностей, це: спостереження, слухання, оцінювання, аналіз, тлумачення, установлення зав'язків (зокрема, особиста автономія), адаптивність (тобто емоційна стійкість, здатність не засуджувати, управління стресом, метакомунікація та креативне вирішення проблем» [6, с. 16].

Таким чином, підкреслюється не тільки володіння адекватними знаннями про різні культури, а також використання цих знань під час взаємодії з представниками інших культур, необхідність бути сприйнятливим і відкритим до обговорення спільних проблем. Можна зазначити, що в широкому розумінні ЮНЕСКО визначає компетентність як

комплексне володіння навичками, здібностями, знаннями та кваліфікацією, які дозволяють відповідно поводити себе в певній ситуації.

Обговорення. На підставі результатів дослідження можна вказати, що сучасне суспільство постійно розвивається та трансформується під впливом політичних, економічних і соціальних факторів. Дослідники багато говорять про глобалізацію, у процесі якої розвинені країни активно співпрацюють між собою у сфері політики, економіки, культури, ведуть активний міжкультурний діалог. Результати дослідження підтверджують, що культурна різноманітність і міжкультурна компетентність стає неодмінною частиною життя багатьох людей, а також сферою зацікавленості й досліджень учених з різних країн світу. Необхідно підкреслити, що підходи до таких досліджень у національних і закордонних науковців є різними. Загалом зазначені дослідження мають і практичне значення – надають можливість упровадити на державному рівні програми й заходи, які встановлять підстави для формування міжкультурної компетентності студентів.

Необхідно підкреслити, що професійна освіта є визначальною в національних підходах до дослідження міжкультурної компетентності. Так, наприклад, у контексті професійної освіти це поняття розкривають вчені. О. Пришляк досліджує поняття міжкультурної компетентності для майбутніх фахівців соціально-економічних професій. Для майбутніх фахівців соціальної роботи поняття міжкультурної компетентності розглядає О. Байбакова. Я. Гнатенко таке дослідження проводить для майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки, Н. Самойленко – для фахівців гуманітарного профілю, І. Бахов – для майбутніх перекладачів, О. Сніговська – для майбутніх фахівців з міжнародних відносин, О. Коваленко, Л. Єпик – для майбутніх фахівців з музичного мистецтва, О. Гончарова, А. Маслова – для студентів немовних спеціальностей у процесі вивчення іноземної мови.

Зазначимо також, що відповідно до результатів дослідження світові підходи до поняття міжкультурної компетентності є систематизованими та узагальненими. На підставі них на державному рівні розробляються концепції й методики, які допомагають формувати міжкультурну компетентність студентів. Результати дослідження підтверджують, що в закордонних дослідженнях поняттю міжкультурної компетентності та його формуванню в студентів приділяється значна увага, і ці дослідження здійснюються протягом тривалого часу, оскільки іноземні студенти є невід'ємною частиною освітнього простору багатьох країн. Дослідженню поняття міжкультурної компетентності приділяли увагу такі закордонні вчені: Е. Грін, А. Талусі, С. Ераіс, Ш. Кернс і Д. Брукнер, Н. Дімітров, Д. Доусон, К. Олсен, К. Медоуз, М. Крамер, К. Нагент, Дж. Хубер, К. Рейнольдс, Д. Деардорфф та інші.

Подальші наукові пошуки в контексті проблематики дослідження можуть бути спрямовані на розроблення методик, освітніх програм та інтерактивних інструментів, які

сприяють формуванню міжкультурної компетентності студентів в Україні. Це включає впровадження міждисциплінарних підходів, аналіз успішних міжнародних практик, розробку навчальних курсів із залученням елементів інтерактивного навчання та стимулювання міжкультурного діалогу.

Висновки. Сучасні національні та світові підходи до визначення міжкультурної компетентності створюють основу для розвитку освітніх програм і тренінгів, спрямованих на формування зазначеної компетентності в закладах вищої освіти.

Узагальнюючи визначення, проаналізовані в наукових працях українських і закордонних дослідників, виділяємо такі основні ознаки міжкультурної компетентності:

- динамічний і комплексний характер компетентності – необхідно постійно вдосконалювати свої знання, навички, ставлення, що для міжкультурної компетентності обумовлено процесами глобалізації й інтернаціоналізації,
- її результативність або орієнтованість на результат – успішний результат може бути досягнутий на основі сформованих навичок для ефективної міжкультурної взаємодії з представниками інших культур;
- відображення в дії – відповідність дій набутих знанням і навичкам, а набуття відповідних знань стосується відомостей про різні культури, цінності й норми поведінки в різних культурах;
- орієнтацію на певну сферу діяльності особи – знання й навички охоплюють сферу взаємодії культур, тобто особа працює, навчається, взаємодіє в іншій культурі.

Список використаних джерел

1. Deardoff D. K. *The SAGE handbook of intercultural competence*. SAGE Publications, Inc., California, the USA, 2009.
2. Green A., Tulissi A., Eras S., Cairns S. & Bruckner D. Building an Inclusive Campus: Developing Students' Intercultural Competencies Through an Interreligious and Intercultural Diversity Program. *Canadian Journal of Higher Education/Revue canadienne d'enseignement supérieur*, 2018. № 48(3). P. 43–64.
3. Dimitrov Nanda, Dawson Debra L., Olsen Karyn & Meadows Ken N.. () Developing the Intercultural Competence of Graduate Students. Centre for Teaching and Learning Publications, 2014. №2. URL : <https://ir.lib.uwo.ca/ctlpub/2>
4. Huber J., Reynolds C. Council of Europe. *Developing intercultural competence through education*, 2014.
5. Kramer M. A., Nugent K. Building intercultural competence in the language classroom. *Faculty Publications: Department of Teaching, Learning and Teacher Education*, 2014. URL : <http://digitalcommons.unl.edu/teachlearnfacpub/161>
6. UNESCO *Intercultural Competences: Conceptual and Operational Framework*, 2013. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219768>
7. Гнатенко Я.В. Формування міжкультурної компетентності майбутніх бакалаврів з міжнародної економіки у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2021. 258 с.
8. Гончарова О.А., Маслова А.В. Формування міжкультурної компетентності студентів немовних спеціальностей в процесі навчання іноземної мови. *Науковий вісник Мелітопольського*

державного педагогічного університету. 2010. Серія : Педагогіка. Вип. 5. URL : <http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/384>

9. Коваленко О. В., Єпик Л. І. (2021). Принципи та механізми формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з музичного мистецтва. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 197. С. 106-110.

10. Байбакова, О. О. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи у вищих навчальних закладах США: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ужгород, 2017. 256 с.

11. Пришляк, О. Ю. Теорія і методика формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій : дис. докт. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2021. 560 с.

12. Резунова, О. С. Міжкультурна компетентність як необхідна складова професійної освіти сучасного фахівця. *Журнал Науковий огляд*, 2021. Вип. № 1(73). Дніпро.

13. Сафонова, І.О. Аксиологічні засади формування в іноземних студентів університету міжкультурної компетентності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2015.

14. Самойленко, Н. Б. Теоретичні та методичні засади формування міжкультурної компетентності фахівців гуманітарного профілю у вищих педагогічних навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2014.

15. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

References

1. Deardoff, D., K. (2009) *The SAGE handbook of intercultural competence*. SAGE Publications, Inc., California, the USA.

2. Green, A., Tulissi, A., Erasis, S., Cairns, S. & Bruckner, D. (2018). *Building an Inclusive Campus: Developing Students' Intercultural Competencies Through an Interreligious and Intercultural Diversity Program*. Canadian Journal of Higher Education/Revue canadienne d'enseignement supérieur, 48(3), 43–64.)

3. Dimitrov, Nanda; Dawson, Debra L.; Olsen, Karyn; and Meadows, Ken N.. (2014) *Developing the Intercultural Competence of Graduate Students*. Centre for Teaching and Learning Publications. 2. Взято з: <https://ir.lib.uwo.ca/ctlpub/2>

4. Huber, J., Reynolds, C. (2014) Council of Europe. *Developing intercultural competence through education*.

5. Kramer M., A., Nugent, K. (2014) *Building intercultural competence in the language classroom* (2014). Faculty Publications: Department of Teaching, Learning and Teacher Education. URL : <http://digitalcommons.unl.edu/teachlearnfacpub/161>

6. UNESCO (2013). *Intercultural Competences: Conceptual and Operational Framework*. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000219768>

7. Hnatenko Ya.V. (2021). Formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti maybutnikh bakalavriv z mizhnarodnoyi ekonomiky u protsesi profesiynoyi pidhotovky. (Dys. kand. ped. nauk). Poltavskyy natsionalnyy pedahohichnyy universytet imeni V. H. Korolenka, Poltava

8. Honcharova, O.A., Maslova A.V. (2010). Formuvannya mizhkul'turnoyi kompetentnosti studentiv nemovnykh spetsialnostey v protsesi navchannya inozemnoyi movy. *Naukovyy visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Seriya: Pedahohika. Vyp. 5. Vzyato z: <http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv/article/view/384>

9. Kovalenko, O. V., Yepyk, L. I. (2021). Pryntsypy ta mekhanizmy formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv z muzychnoho mystetstva. *Naukovi zapysky*. Seriya: Pedahohichni nauky, vyp. 197, s. 106-110

10. Baybakova, O. O. (2017). Formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv sotsialnoyi roboty u vyshchyykh navchalnykh zakladakh SSHA. (Dys. kand. ped. nauk). DVNZ Uzhhorodskyy natsional'nyy universytet, Uzhhorod

11. Pryshlyak, O. Yu. (2021). Teoriya i metodyka formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesiy. (Dys. dokt. ped. nauk). Ternopil'skyy natsionalnyy pedahohichnyy universytet im. V. Hnatyuka, Ternopil'.

12. Rezunova, O. S. (2021). Mizhkulturna kompetentnist yak neobkhidna skladova profesiynoyi osvity suchasnoho fakhivtsya, *Zhurnal Naukovyy ohlyad*, vyp. № 1(73), Dnipro

13. Safonova, I.O. (2015). Aksiolohichni zasady formuvannya v inozemnykh studentiv universytetu mizhkulturnoyi kompetentnosti. (Dys. kand. ped. nauk). Skhidnoukrayins'kyu natsionalnyy universytet im. V. Dalya, Kyiv

14. Samoilenko, N. B. (2014). Teoretychni ta metodychni zasady formuvannya mizhkulturnoyi kompetentnosti fakhivtsiv humanitarnoho profilyu u vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh. (Dys. dok. ped. nauk). Natsional'na akademiya pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut vyshchoyi osvity, Kyiv.
15. Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky (2022) Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lyutoho 2022 r. № 286-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>

Svitlana Semeniuk,
Lecturer of the Department of Modern European Languages,
State University of Trade and Economics,
PhD Student, Institute of Problems on Education of the NAES of Ukraine,
Kyiv

INTERCULTURAL COMPETENCE AS A SCIENTIFIC CATEGORY: NATIONAL AND GLOBAL APPROACHES TO RESEARCH

Abstract. *The article is dedicated to the topical problem of defining intercultural competence and the analysis of existing approaches in national and global practice. The aim of the work is the analysis of the concept of “intercultural competence”, the disclosure of its content in Ukrainian and foreign studies, clarification of the main features as well. In accordance with the aim, the following tasks were solved: to analyse scientific approaches to the definition of the concept of “intercultural competence” in Ukrainian and foreign scientific sources; to reveal the influence of the internationalization and globalization processes in the system of higher education of Ukraine on the formation of intercultural competence; to clarify the main characteristics of intercultural competence. The following methods were used: analysis, comparison, generalization, systematization. It has been established that in national approaches to the study of intercultural competence, it is preferable to consider it in the context of professional education. The article also pays considerable attention to the peculiarities of approaches to the study of the concept of “intercultural competence” in foreign research, it is emphasized that such approaches are more generalized due to the fact that foreign students have been studying and solving various issues related to the formation of their intercultural competence in many countries for a long time. Such approaches are observed in the research of Canadian scientists, as well as in the materials of the international organization UNESCO, which combines the experience and scientific assets of scientists from different countries. The article draws attention to the fact that intercultural competence is an important component of educational programs in foreign educational systems. The main characteristics of the content of the concept of “intercultural competence” are presented, as well as its main features are analysed and systematized, among which we can name: the dynamic and complex nature of intercultural competence, its orientation to the result, reflection in action, orientation to a certain area of human activity. The content of the indicated characteristics is outlined.*

The practical significance of the article is that its materials can be used to prepare students who will work in an international environment in the future, negotiate and participate in international projects, resolve conflicts, act wisely within the framework of intercultural interaction, based on existing approaches to defining intercultural competence in Ukraine and abroad.

Key words: *globalization, internationalization of higher education, intercultural competence, intercultural interaction, skills, culture.*

Стаття надійшла до редакції 20.08.2024.
Стаття прийнята до публікації 10.09.2024.